

činstvo, ki mu je namenjeno, razumljivo in dobrodošlo, vendar bi bile nujne vsaj tam, kjer knjiga prinaša dobesedne navedke, saj bi bralca gotovo zanimalo, od kod so pobrani. Nekoliko kriptično in premalo diferencirano je nadalje napisan začetek poglavja o slovenski judovski skupnosti (na strani 103), kjer očitek o vsesplošnem antisemitizmu protipartizanske strani med drugo svetovno vojno nedvomno ni dovolj razdelan in podkrepjen (če odmislimo nekaj resda izrečenih, a brez potrebnega konteksta navedenih izjav). Debatirati bi bilo morda moč še o kakšni Jelinčičevi rešitvi terminoloških zagat, ko izraza običaj in obrednista dovolj jasno razmejena (glede na to, da gre očitno za kalk angleškega rite in nemškega Ritus). Včasih namesto v zgodovinopisju že uveljavljenih izrazov uvaja nove (npr. sodnik za Jude namesto dosedanjega judovskega sodnika), vendar bo šele prihodnost pokazala, v kolikšni meri se bodo ti predlogi uveljavili.

Kljub navedenim drobnim pomislekom je Jelinčič s svojo trilogijo in morda še na poseben način s kratko sintezo *Judje na Slovenskem* razveselil vse, ki se bodo (bomo) v prihodnje iz takšnih ali drugačnih razlogov srečevali z zgodovino izvoljenega ljudstva na naših tleh in v širšem srednjeevropskem prostoru.

Aleš Maver

Davorin Tome
Samo narava
Ljubljana: Modrijan,
2008.

Narava je polna presenečenj, če le imaš pogum, da se z njimi soočiš. S temi besedami nas Davorin Tome povabi na razburljivo, mestoma pretresljivo popotovanje po izbranih zgodbah, ki jih piše ekologija.

Davorin Tome je doktor bioloških znanosti, docent za področje ekologije živali na ljubljanski Biotehniški fakulteti, nosilec predmetov Uvod v ekologijo, Pestrost in ogroženost živalstva in Varstvena ekologija populacij (tudi avtor univerzitetnega učbenika za ekologijo za dodiplomske in podiplomske študente). Kot znanstveni svetnik je zaposlen na Nacionalnem inštitutu za biologijo, glavni predmet njegovega zanimanja je ekologija ptic. Je predsednik Sveta za varstvo narave pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti. Ljubiteljsko se ukvarja tudi s fotografijo in mnoga njegova besedila (tudi pričujočo

knjigo) krasijo njegove čudovite, včasih malce hudomušne naravoslovne fotografije.

Knjiga *Samo narava* nosi podnaslov *Ekologija v prozi in podobi* (EPP), saj je bila po avtorjevih besedah pisana kot *neke vrste reklama za Naravo z namenom, da bi opozoril na tiste njene vrednote, ki jih ne merimo v denarju, a smo od njih vseeno popolnoma odvisni.*

V prvem poglavju pisec bralcu podre poprejšnje predstave o pojmu "ekologija". Nič nenavadnega, saj ekologija na današnjega bralca/gledalca *preži za vsakim vogalom*. Avtor v enem zamahu opravi z "ekološkimi akcijami pobiranja smeti", "ekološkimi vozili", "ekološkimi tržnicami" in podobnimi neustreznimi besednimi zvezami, ki izkoriščajo trenutno "ekološko modno muho" (in s tem povezano tržno nišo). Ekologija je namreč *znanstvena disciplina*, ki z naštetimi stvarmi nima nobene zveze. Ekologija proučuje odnose *med živimi bitji in neživim ter živim okoljem, ki določajo njihovo številčnost in razširjenost v prostoru. Ekologija je torej kompleksna veda o vzajemnih vplivih v naravi, v njenem središču pa so vedno in izključno živa bitja, organizmi, vrste, združeni v populacije in združbe.*

V knjigi so nanizana samostojna poglavja, ki nas najprej seznanijo s klasično ekološko temo, od odnosa plenilec-plenin vpliva naravnih katastrof do razvpitih podnebnih sprememb

in biotske pestrosti. V nadaljevanju poglavja avtor temo naveže na varovanje narave. Vsakokrat znova bralca nevsiljivo vodi do razmisleka o človekovem vplivu na predstavljeno problematiko, pa naj gre za tako široke teme, kot so izpusti toplogrednih plinov, gradnja cest, izsekavanje gozdov, ali pa za nekaj tako specifičnega, kot je naselitev postrvi v Dvojno triglavsko jezero. Bralcu zastavlja provokativna, včasih zbadljiva in šaljiva vprašanja in nam odstira drug pogled na že ničkolikokrat slišano - pogled ekologa. Mimogrede nam natrese zanimiva dejstva, razbije kakšen stereotip in nas vedno znova z različnih zornih kotov sooči s človekovim ozkogledim, malomarnim in izkoriščevalskim odnosom do narave.

Knjigo odlikuje svež pristop k raznolikim temam, od tistih, ki smo jih žvečili že v osnovnošolskih klopeh pri pouku biologije, pa do tistih, ki polnijo dnevne časopise. Navkljub obravnavi perečih, pravzaprav usodnih problemov, se avtor uspešno izogne karajočemu ali vzvišenemu pridigarškemu tonu na eni strani in sentimentalnosti na drugi. Čeprav večkrat poseže po provokaciji, da pritegne bralčevo pozornost, mu v nadaljevanju poglavja to vsakokrat z veseljem spregledamo, saj mu zanimanje uspe tudi ohraniti - s prodorno mislijo, z lucidno pripovedjo in z dobršno mero duhovitosti. Tako

je knjiga ne le poučno, ampak hkrati zabavno branje.

Za sodobnega bralca je knjiga privlačna, razumljiva in berljiva, a daleč od banalnosti. Nikjer ne dobimo občutka, da se je avtor v želji približati se bralcu zatekel v pretirane poenostavitve. Nedvomno mu je uspela realizacija ideje o "Ekologiji za telebane", ki je bila spodbuda za nastanek dela. Posrečena struktura omogoča branje "po obrokih" in kar sama vabi k razmišljanju in poglobitvi znanja o posamezni izpostavljeni temi. Za radovednejše Tome na koncu navaja seznam literature, ki jo priporoča v branje.

Kljub temu, da moramo bralci sem in tja požreti kakšno pikro na svoj račun, piscu (ki se mimogrede pozabava - a brez zlobe - tudi na račun odpustkov in nedeljskega bogoslužja) to z lahkoto odpustimo. Knjigo namreč preveva dobrohotnost in nekakšna neprisiljena toplina. Če smo jo vzeli v roke z namenom, da izboljšamo svoje znanje o naravi, da izvemmo nekaj novega o bitjih, s katerimi si delimo življenjski prostor, ali morda zato, da poglobimo razumevanje vplivov človeške vrste na svet, v katerem smo "ujeti" v dobrem ali slabem, potem nas knjiga ne bo razočarala. Užitek ob branju dopolnjujejo skrbno izbrane in estetsko dovršene fotografije, ki nas težko pustijo hladne.

Knjiga se zaključí z mislijo o izzivih trajnostnega gospodarjenja, ki se v praksi spopada

s številnimi težavami. *A nagrada, ki nas čaka na koncu poti, je vabljiva. Morda zadnja možnost za življenje brez velikih, nepričakovanih pretresov, sicer z nekaj manj zlata v žepu, a nekaj prostora več v duši.*

Ajda Kristina Vučajnk